

ד"ר דויד ברק-גורודצקי
שעות קבלה: תיאום מראש
davidbarak1@gmail.com

מספר קורס: 115.4912
יום ג', 12:00-16:00, חדר 717
סמסטר קיץ תשע"ו

"למען ציון לא אחשה": מנהיגים דתיים כמנהיגים פוליטיים ביהדות האמריקאית

במחצית הראשונה של המאה העשרים, בולטת נוכחותם של רבנים בעמדות הבכירות ביותר של ההנהגה הפוליטית היהודית-אמריקאית. מה משמעות הדבר? מה היא הזיקה בין עמדותיהם הדתיות לעמדותיהם הפוליטיות? והאם אפשר לראות ביחסם לציונות פועל יוצא של עמדה דתית? הקורס יתמקד בדמותם והגותם של שלושה מנהיגים דתיים-פוליטיים בולטים ביהדות האמריקאית – יהודה לייב מאגנס, אבא הלל סילבר וסטיבן וייז – תוך בחינת הרקע האמריקאי היהודי והכללי לזיקה בין דת לפוליטיקה בעולמם, והתקבלותם בישוב ובהמשך במדינת ישראל. בנוסף, תיבחן השאלה הדתית-פוליטית אצל מנהיגות ומנהיגים נוספים ביהדות האמריקאית במאה העשרים, מזרמים דתיים שונים.

חובות הקורס

נוכחות, השתתפות וקריאת החומר (50%)
עבודת סיכום (50%) – יפורט בכיתה

חלק א' – מבואות

שיעור 1 (19.7) – מה בין דת לפוליטיקה? פוסט-חילוניות ומבוא לתיאולוגיה פוליטית

יוכי פיישר, "מבוא: חילון וחילוניות, מצע תיאורטי ומתודולוגי", חילון וחילוניות: עיונים בין תחומיים, ירושלים: מכון ון-ליר והוצאת הקיבוץ המאוחד, 2015, עמ' 11-22.
ניצן לייבוביץ', "הקדמה: בין דת לפוליטיקה", זמנים 103, (2008), עמ' 48-53.
שלמה אבינרי, "הציונות והמסורת הדתית היהודית: הדיאלקטיקה של גאולה וחילון", ציונות ודת, ירושלים: מרכז זלמן שזר, תשנ"ד, עמ' 9-18.

Mark Lila, *The Stillborn God: Religion, Politics and the Modern West*, New-York: Vintage, 2008, pp. 1-13.

שיעור 2 (26.7) – דת ופוליטיקה בחברה האמריקאית

Eran Shalev, *American Zion: the Old Testament as a political text from the Revolution to the Civil War*, New-Haven, CT: Yale University Press, 2013, pp. 1-14.

מכס ובר, האתיקה הפרוטסטנטית ורוח הקפיטליזם, תל-אביב: עם עובד, 1984, עמ' 1-10, 19-34.

ריינהולד ניבור, בני האור ובני החושך: הצדקה לדמוקרטיה וביקורת על סניגוריה המסורתיים (מבוא: אייל נווה), ירושלים: הוצאת שלם, התשס"ד, עמ' ט-סח.

Rausch David, "American Evangelicals and the Jews", *Midstream: A Jewish Monthly Review*, 23 (February 1977), pp. 38-41.

שיעור 3 (3.8) – הציונות האמריקאית: לאומיות ודת

אביתר פריזל, "משמעות הציונות והשפעתה על התנועות הדתיות של יהודי אמריקה", *ציונות ודת*, ירושלים: מרכז זלמן שזר, תשנ"ד, עמ' 207-221.

הנס קוהן, "לאומיות אמריקנית: מסה פרשנית", *החוויה היהודית האמריקנית: אסופת מאמרים* (עורכת: מירה קצבורג-יונגמן), האוניברסיטה הפתוחה: רעננה, 2003, עמ' 71-78.

Rabinovitch Simon (ed.), *Jews and Diaspora Nationalism: Writings on Jewish Peoplehood in Europe and the United States*, Waltham, MA: Brandeis University Press, 2012, pp. xv-xli.

Jonathan D. Sarna and David G. Dalin. *Religion and State in the American Jewish Experience*, Notre Dame, Indiana: University of Notre Dame Press, 1977, pp. 1-34.

חלק ב' – מנהיגים דתיים בציונות האמריקאית טרם הקמת המדינה

שיעור 4 (9.8) – אבא הלל סילבר והקמת מדינת ישראל

אלון גל, "ארצות הברית בהשקפת העולם של אבא הלל סילבר", *החוויה היהודית האמריקנית: אסופת מאמרים* (עורכת: מירה קצבורג-יונגמן), האוניברסיטה הפתוחה: רעננה, 2003, עמ' 211-228.

עופר שיף, *הציונות של המנוצחים: המסע של אבא הלל סילבר אל מעבר ללאומיות*, רסלינג: תל-אביב, תש"ע, עמ' 401-427.

זהר שגב, *מפוליטיקאים אתניים למנהיגים לאומיים: ההנהגה הציונית-אמריקנית, השואה והקמת מדינת ישראל*, שדה בוקר: מכון בן גוריון לחקר ישראל והציונות, תשס"ח, עמ' 1-19.

שיעור 5 (16.8) – סטיבן וייז ושאלת יהדות ארצות הברית והשואה

יונתן ד' סרנה, "האמנם היו היהודים בבית באמריקה? מבט חדש ביהודי ארצות הברית ובאנטישמיות בתקופה שבין שתי מלחמות עולם", *גשר: רבעון לשאלת חיי האומה*, כרך 48, מס' 146, עמ' 44-54.

מארק א' ריידר, "גורלות שלובים: אמריקה וציון בעיני סטיבן ש' וייז וחיים גרינברג", *מולדות בגולה* (עורך: עופר שיף), מכון בן-גוריון לחקר הציונות: שדה בוקר, 2015, עמ' 201-226.

אריאל הורביץ, *יהודים ללא כוח: יהדות ארצות הברית בעת השואה*, מורשת: גבעת חביבה, תשע"ה, עמ' 153-

שיעור 6 (23.8) – יהודה לייב מאגנס: ציונות אמריקאית ביקורתית

דויד ברק-גורודצקי, "קדושת הארץ ושליטת המדינה: דת ופוליטיקה בעדותו של יהודה לייב מאגנס בפני הוועדה האנגלו-אמריקנית", **ישראלים**, כרך 6, תשע"ד (2014), עמ' 30-52.

Arthur A. Goren, "Between Priest and Profit", in *Like all Nations? The life and Legacy of Judah L. Magnes* (ed. Brinner WM & Rischin M), Albany: SUNY Press, 1987, pp. 57-67.

Daniel P. Kotzin, "An Attempt to Americanize the Yishuv: J.L. Magnes in Mandatory Palestine", *Israel Studies* 5 (Spring 2000), pp. 1-23.

חלק ג' – הגות פוליטית יהודית-אמריקאית לאחר הקמת מדינת ישראל

שיעור 7 (30.8) – מרדכי קפלן והציונות האמריקאית בשנות ה-50

מל סקולט, **יהדות מתחדשת: הביוגרפיה של מרדכי מ. קפלן**, תל אביב: ידיעות אחרונות וספרי חמד, 2004, עמ' 155-178.

ניחם רוס, "זהות לאומית ללא תרבות יהודית בעיניהם של אחד העם ומרדכי קפלן", *International Journal of Jewish Educational Research*, vol. 5-6, 2013, עמ' כג-נא.

זהר שגב, "ציוני ארצות הברית במדינת ישראל בשנות החמישים – אפוזיציה פוליטית ואלטרנטיבה ליברלית", **עיונים בתקומת ישראל**, 12, 2002, עמ' 493-519.

שיעור 8 (6.9) – אברהם יהושע השל: עמדה קונסרבטיבית ומאבק אמריקאי

אברהם יהושע השל, **אלוהים מאמין באדם: היהדות והצדק החברתי של אברהם יהושע השל**, (הקדמה: מיכה גודמן), כנרת-זמורה-ביתן-דביר: אור יהודה, תשע"ב, עמ' 7-23.

שלום רצבי, **בין גורל לייעוד: השיח התיאולוגי היהודי בארצות הברית**, עם עובד: תל-אביב, 2003, עמ' 33-229, 186, 23.

David Novak, "The Theopolitics of Abraham Joshua Heschel", *Modern Judaism*, Vol. 29, No. 1 (2009), pp. 106-116.

שיעור 9 (13.9) – ציונות דתית, אורתודוקסיה ואורתודוקסיה המודרנית: הרב סולובייצ'יק

חיים א' וקסמן, "מחשבה, תרבות חברתית ומבנה: הרב סולובייצ'יק כמנהיג אורתודוקסיה מודרנית", **רב בעולם החדש: עיונים בהשפעתו של הרב יוסף דוב סולובייצ'יק על תרבות, על חינוך ועל מחשבה יהודית**, מאגנס: ירושלים, תשע"א, עמ' 363-386.

דב שוורץ, "הציונות הדתית בארצות הברית", **הציונות הדתית: תולדות ופרקי אידיאולוגיה**, תל-אביב: משרד הביטחון, 2003, עמ' 115-124.

Dov Waxman, *Trouble in the Tribe: The American Jewish Conflict over Israel*, Princeton, NJ: Princeton University Press, 2016, pp. 193-210.

חלק ד' – סוגיות עכשוויות

שיעור 10 (20.9) – הפוליטיקה של העמיות היהודית

Noam Pianko, *Jewish Peoplehood: An American Innovation*, New Brunswick: Rutgers University Press, 2015, pp. 1-66.

Shaul Magid, "A Short Biography of The Ever-Dying Myth of Jewish Peoplehood", academia.edu, 2016.

שיעור 11 (27.9) – עמדות עכשוויות בנושאי דת, פוליטיקה וישראל ביהדות האמריקאית

Dov Waxman, *Trouble in the Tribe: The American Jewish Conflict over Israel*, Princeton, NJ: Princeton University Press, 2016, pp. 1-17.

Peter Beinart, *The Crisis of Zionism*, New York: Times Book, 2012, pp. 30-48.

Shaul Magid, *American Post-Judaism: Identity and Renewal in a Post-Ethnic Society*, Bloomington: Indiana University Press, 2013, pp. 1-15.

Stanley M. Davis, "Reform Zionism as Political Theology", *CCAR Journal* (Fall 2011), pp. 40-57.